

Marko Kilpi kok ym.

Lakialoite laiksi pakkokeinolain 10 luvun 56 §:n muuttamisesta

Eduskunnalle

ALOITTEEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Pakkokeinolain (PKL, 806/2011) 10 luvun 55 §:n perusteella ylimääräiseksi tiedoksi määritellään pykälässä erikseen mainittujen salaisten pakkokeinojen tuottama perusterikokseen liittymätön tieto. Ylimääräisen tiedon käyttämisestä säädetään PKL 10 luvun 56 §:ssä (1146/2013), jonka 2 momentissa on luettelo 14 rikoksesta, joiden selvittämisessä ylimääräistä tietoa voidaan käyttää (edellytyksenä myös, että käyttämisellä voidaan olettaa olevan erittäin tärkeä merkitys rikoksen selvittämiselle). Luettelosta puuttuu huumausainerikos (RL 50:1), joka kuitenkin täyttää ne vaatimukset, jotka luettelossa mainituille rikoksille on lainvalmistelussa asetettu. Tämä ilmeinen puute aiheuttaa ongelmia etenkin yhteiskunnan turvallisuuden kannalta, koska puute hankaloittaa merkittävästi huumausainerikollisuuden torjumista ja rikosvastuun toteutumista. Siten oikeustilan muuttaminen olisi tärkeää myös kansalaisten oikeustajun ja oikeusjärjestelmän uskottavuuden kannalta.

PERUSTELUT

1 Yleistä

Esitutkintaviranomaisten käytössä olevat salaiset pakkokeinot tuottavat usein sivutuotteenaan tietoa, joka on merkityksellistä jonkin toisen rikoksen selvittämisen kannalta. On tavanomaista, että tällainen tieto koskee sellaista rikosta, josta esitutkintaviranomaisella ei ole ollut aiemmin tietoa. Aiemmin oikeuskäytäntö Suomessa on hyväksynyt ylimääräisen tiedon hyödyntämisen laajasti. Pakkokeinolakiuudistuksen myötä (1.1.2014) esitutkintaviranomaisten mahdollisuuksia käyttää ylimääräistä tietoa rikoksen selvittämisessä rajoitettiin merkittävästi. Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen käytäntö edellyttää salaisia pakkokeinoja koskevan sääntelyn riittävää ennakoitavuutta sekä perusoikeusrajoitusten täsmällisyyttä ja tarkkarajaisuutta. Sen sijaan Euroopan ihmisoikeustuomioistuin ei ota kantaa siihen, millaisia todisteita oikeudenkäynnissä voidaan ottaa vastaan, joten tämä on päätettävissä kansallisesti. Hyödyntämisrajoitteet ovat radikaali muutos oikeusjärjestelmässämme hyväksyttyyn vapaan todistelun ja todistusharkinnan periaatteen. Hyödyntämisrajoitteet heikentävät esitutkintaviranomaisten mahdollisuuksia paljastaa piilorikollisuutta, antaa oikeusturvaa rikoksen uhrille ja ylläpitää yksilön ja yhteiskunnan turvallisuutta. Hyödyntämisrajoitteet koituvat lopulta rikoksentekijän eduksi, koska tuomioistuin ei voi ottaa todistetta vastaan aiempaan tapaan.

Lakialoite LA 91/2020 vp

2 Voimassa oleva sääntely

Voimassa olevan pakkokeinolain 10 luvun 55 §:n mukaan ylimääräisellä tiedolla tarkoitetaan telekuuntelulla, televalvonnalla, tukiasematietojen hankkimisella ja teknisellä tarkkailulla saatua tietoa, joka ei liity rikokseen tai joka koskee muuta rikosta kuin sitä, jonka tutkintaa varten lupa tai päätös on annettu. PKL 10 luvun 56 §:n 1 momentin mukaan ylimääräistä tietoa saadaan käyttää rikoksen selvittämisessä, jos tieto koskee sellaista rikosta, jonka tutkinnassa olisi saatu käyttää sitä pakkokeinoja, jolla tieto on saatu. Ylimääräistä tietoa saadaan käyttää rikoksen selvittämisessä mainitun pykälän 2 momentin mukaan myös rikoksissa, joista säädetty enimmäisrangaistus on vähintään kolme vuotta vankeutta. Tämän lisäksi 2 momentissa on luettelo rikoksista (14 rikosta, joissa kaikissa ankarin rangaistus kaksi vuotta vankeutta), joiden selvittämisessä ylimääräistä tietoa voidaan käyttää.

3 Perustuslakivaliokunnan kannanotot

Aiemmin hallituksen esityksissä (HE 222/2010 vp ja HE 14/2013 vp) ehdotettu kahden vuoden enimmäisrangaistusvaatimus ylimääräisen tiedon käyttämiselle olisi tälläkin hetkellä perusteltu. Ylimääräisen tiedon käyttöä koskeva sääntely on kuitenkin muotoutunut nykyiseen muotoonsa perustuslakivaliokunnan lausuntojen (PeVL 66/2010 vp ja PeVL 32/2013 vp) jälkeen. Perustuslakivaliokunnan kannanottojen mukaan ylimääräisen tiedon käyttö muissakin kuin perusterikosten tutkinnassa laajentaa salaisten pakkokeinojen käyttöalaa. Perustuslakivaliokunta on nähnyt ongelmallisena myös sen, että ylimääräisen tiedon lähtökohtana olisi yksinomaan perusterikos, vaikka pakkokeinosta päätettäessä on otettava huomioon kyseistä pakkokeinoja koskevat yleiset ja erityiset edellytykset.

Perustuslakivaliokunta on todennut ylimääräistä tiedon käyttöä koskevan sääntelyn olevan ongelmallinen erityisesti perustuslaissa turvatun yksityiselämän suojan (PL 10 §) ja sen sisältämän luottamuksellisen viestin salaisuuden kannalta. Mainitun pykälän 3 momentti sisältää kvalifioidun lakivarauksen, jonka mukaan lailla voidaan säätää välttämättömistä rajoituksista viestin salaisuuteen yksilön tai yhteiskunnan turvallisuutta taikka kotirauhaa vaarantavien rikosten tutkinnassa. Perustuslakivaliokunnan mukaan kahden vuoden enimmäisrangaistusvaatimus toisi sääntelyn piiriin useita sellaisia rikoksia, joita ei voida pitää PL 10 §:n 3 momentissa tarkoitettuina yksilön tai yhteiskunnan turvallisuutta tai kotirauhaa vaarantavina rikoksina. Sääntely merkitsisi myös sitä, että ylimääräistä tietoa voitaisiin käyttää sellaistenkin rikosten selvittämisessä, joista käytännössä useimmiten seuraa vain sakkorangaistus. Näillä perusteilla perustuslakivaliokunta piti välttämättömänä, että edellytyksenä oleva enimmäisrangaistusvaatimus olisi korkeampi kuin kaksi vuotta vankeutta.

Perustuslakivaliokunnan mukaan enimmäisrangaistusrajana olisi hyväksyttävää pitää kolmen vuoden rajaa. Perustuslakivaliokunta ei nähnyt kuitenkaan estettä sille, että säännökseen piiriin otetaan joitakin sellaisiakin yksittäisiä rikoksia, joiden enimmäisrangaistus on kaksi vuotta vankeutta, mutta jotka kuitenkin vakavuusasteeltaan rinnastuvat edellä mainittuihin rikoksiin ja täyttävät perustuslain 10 luvun 3 momentissa asetetut vaatimukset. Lopulta perustuslakivaliokunnan näkemyksen perusteella PKL 10 luvun 56 §:n 2 momentin sisältämään luetteloon valikoitui 14 rikosta, joiden katsottiin täyttävän PL 10 §:n 3 momentissa asetetut ehdot (lakivaliokunnan esityksestä luettelosta poistettiin laiton adoptiosuostumuksen hankkiminen, LaVM 17/2013 vp).

Lakialoite LA 91/2020 vp

4 Kommentit perustuslakivaliokunnan kannanottoihin

Perustuslakivaliokunnan kannanottoihin liittyen tulee ensinnäkin todeta, että ylimääräisen tiedon käyttämisessä ei ole kysymys pakkokeinosta, vaan erikseen laissa määriteltujen salaisten pakkokeinojen tuottaman perusterikokseen liittymättömän tiedon käyttämisestä. Siten ylimääräisen tiedon tuottaneen salaisen pakkokeinon käyttämisen ja ylimääräisen tiedon mahdollisen hyödyntämisen välillä tulee tehdä selkeä ero. Ero syntyy jo siinä lähtökohdassa, että salaisella pakkokeinolla pyritään saamaan PKL 10 luvun 2 §:n 1 momentin mukaisesti rikoksen selvittämiseksi tarvittavia tietoja. Sen sijaan ylimääräinen tieto tulee salaisen pakkokeinon sivutuotteena. Ennen kuin ylimääräinen tieto on syntynyt, on ylimääräisen tiedon tuottaneen salaisen pakkokeinon käytön osalta täytynyt yleisten ja erityisten edellytysten sekä myös yleisten periaatteiden (esim. suhteellisuusperiaate) asettamat vaatimukset täytyä. Vaikka ylimääräiselle tiedolle tulisi myöhemmin olemaan käyttöä jonkin muun kuin perusterikoksen tutkinnassa, ei sen saaminen ole ollut tarkoituksellista tai tavoitteellista, toisin kuin pakkokeinon perusteena olleen rikoksen selvittämiseen hankitun tiedon.

Arvioitaessa PL 10 §:n antamaa suojaa esimerkiksi telekuuntelun sivutuotteena saadulle ylimääräiselle tiedolle on huomioitava, että laki velvoittaa esitutkintaviranomaisen käymään läpi kaikki salaisella pakkokeinolla kertyneet tallenteet ja asiakirjat (PKL 10:53). Esitutkintaviranomainen siis tarkistaa kaiken kertyneen aineiston riippumatta siitä, onko tieto odotettavissa perusterikoksen kannalta merkitykselliseksi tai merkityksettömäksi. Poikkeuksena tästä ovat ainoastaan tilanteet, joissa on kysymys katselu- tai kuuntelukiellon mukaisesta aineistosta. Tuolloin toimenpide on keskeytettävä ja sillä saadut tallenteet ja sillä saatuja tietoja koskevat muistiinpanot on heti hävitettävä (PKL 10:52.3). Viestin salaisuus on vähintäänkin osittain menetetty sillä hetkellä, kun esitutkintaviranomainen on tarkistanut saadun viestin sisällön ja viestin sisältö on siten tullut ulkopuolisen tietoon. Tämä tarkoittaa samalla myös sitä, että PL 10 §:n 2 momentin antama suoja (kirjeen, puhelun ja muun luottamuksellisen viestin salaisuus on loukkaamaton) viestille on siltä osin väistämättä menetetty. Tästä huolimatta viestin sisältö ei ole tästä eteenpäin sen enempää julkinen kuin mikä muu tahansa yksityinen viesti. Mikäli viesti sisältää esimerkiksi tietoja rikoksesta epäillyn tai ulkopuolisen henkilön yksityiselämään liittyvistä arkaluonteisista seikoista, on tallenne vähintäänkin näiltä osin määrättävä salassa pidettäväksi. Siten tieto yksityiselämään liittyvistä arkaluonteisista seikoista ei tule ulkopuolisten tietoon, vaikka tietoa käytettäisiin ylimääräisenä tietona toisen rikoksen selvittämisessä. Ylimääräinen tieto on hävitettävä sen jälkeen, kun asia on lainvoimaisesti ratkaistu tai jätetty sillensä (PKL 10:57.1). Tiedot säilytetään näin kauan muun muassa siksi, että muuten saatettaisiin hävittää myös epäillyn syyttömyyttä tukevaa aineistoa.

Perustuslakivaliokunta on tulkinut liian ahtaasti perustuslain 10 §:n 3 momentin sisältöä, jonka mukaan lailla voidaan säätää välttämättömistä rajoituksista viestin salaisuuteen muun muassa yksilön tai yhteiskunnan turvallisuutta vaarantavien rikosten tutkinnassa. Tämä konkretisoituu siinä, että huumausainerikos (RL 50:1, ankarin rangaistus kaksi vuotta vankeutta) puuttuu tällä hetkellä PKL 10 luvun 56 §:n 2 momentin luettelosta. Asia on merkillinen etenkin sen vuoksi, että perusoikeusuudistuksen esitöiden mukaan "esimerkiksi huumausainerikokset, törkeät väkivaltarikokset sekä maan- ja valtiopetosrikokset" kuuluvat yksilön tai yhteiskunnan turvallisuutta vaarantavien rikosten piiriin (HE 309/1993 vp, s. 54). Perustuslakivaliokunta on myöhemmin myös itse todennut kyseisten rikosten kuuluvan mainittuun piiriin (PeVL 36/2002 vp). Tähän liittyen on

Lakialoite LA 91/2020 vp

syytä tuoda esiin, että esimerkiksi televalvontaa ja sen edellytyksiä koskeva sääntely on tehty edellä mainittujen linjausten mukaisesti. Esitutkintaviranomaiselle voidaan antaa lupa kohdistaa televalvontaa rikoksesta epäillyn hallussa olevaan tai hänen oletettavasti muuten käyttämäänsä telesoitteeseen tai telepäätelaitteeseen muun muassa silloin, kun epäiltyä on syytä epäillä huumausainerikoksesta (PKL 10:6.2,5) Huumausainerikos sisältyi mainitussa pykälässä olevaan rikosten luetteloon jo hallituksen esityksessä (HE 222/2010 vp), eikä perustuslakivaliokunnalla tai muullakaan taholla ollut lainvalmistelussa siltä osin asiaan huomauttamista. Huomionarvoista on, että perustuslakivaliokunta (PeVL 66/2010 vp) edellytti rajaamaan pykälässä mainitut rikokset koskemaan yksilön tai yhteiskunnan turvallisuutta taikka kotirauhaa vaarantavia rikoksia tai niihin törkeysasteeltaan verrattavia rikoksia, jotta lakiehdotus voitiin käsitellä tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä. Tämän johdosta pykälään tehtiin tiettyjä muokkauksia, mutta huumausainerikos pääsi perustuslakivaliokunnan "perusoikeusmyllyn" läpi tältäkin osin. Voidaan siis todeta, että huumausainerikoksen puuttuminen PKL 10 luvun 56 §:n 2 momentissa olevasta rikosten luettelosta on ristiriidassa perustuslakivaliokunnan tulkintakäytännön kanssa.

5 Voimassa olevasta sääntelystä aiheutuvat ongelmat huumausainerikostutkinnassa

Voimassa olevasta ylimääräisen tiedon käyttämisestä koskevasta sääntelystä aiheutuvia ongelmia huumausainerikostutkinnassa on syytä konkretisoida esimerkillä. Tilanne on tyypillisesti sellainen, että poliisi kohdistaa telekuuntelua A:han, jota epäillään törkeästä huumausainerikoksesta. A myy huumausainetta B:lle ja C:lle, mikä ilmenee myös telekuuntelussa. Telekuuntelutallenteiden ja muun esitutkinnassa selvitetyn perusteella on syytä epäillä, että A:n osalta törkeän huumausainerikoksen tunnusmerkistö täyttyy. Sen sijaan B:n ja C:n osalta poliisin hankkiman selvityksen perusteella heitä on syytä epäillä "ainoastaan" huumausainerikoksesta. Poliisi ottaa kiinni kolmikon. Oletetaan, että poliisi saa takavarikoitua jokaiselta kolmelta epäillyltä amfetamiinia, jonka voidaan todeta olevan samaa erää. Törkeästä huumausainerikoksesta epäillyn A:n kohdalla on selvää, että telekuuntelutallenteita voidaan hyödyntää näyttönä häntä vastaan törkeän huumausainerikoksen tutkinnassa. Huumausainerikoksista epäiltyjen B:n ja C:n osalta tilanne on tulkinnanvaraisempi. Voidaanko A:ta koskevan törkeän huumausainerikoksen tutkinnassa hankittuja telekuuntelutallenteita käyttää heidän kuulusteluissaan? Mikäli B:n ja C:n on syytä epäillä osallistuneen omalla toiminnallaan A:n amfetamiinin levitykseen, olisi perusteltua epäillä B:n ja C:n syyllistyneen avunantoon A:n tekemässä törkeässä huumausainerikoksessa. Tällöin telekuuntelutallenteet ovat kuulusteluissa käytettävissä näyttönä koko kolmikkoa vastaan, koska kysymys on perusterikoksena olevan törkeän huumausainerikoksen selvittämisestä, eikä siten kyse ole PKL 10 luvun 55 §:n mukaisesta ylimääräisestä tiedosta. Tilanne on epäselvä silloin, jos B:tä ja C:tä ei ole syytä epäillä avunannosta törkeään huumausainerikokseen, vaan kummankin osalta on syytä epäillä syyllistymistä huumausainerikokseen. Huumausainerikoksen osalta ei täyty PKL 10 luvun 56 §:n edellytykset ylimääräisen tiedon käyttämiseen rikoksen selvittämisessä. Tämä tarkoittaa käytännössä sitä, ettei telekuuntelutallenteita voida käyttää näyttönä B:tä ja C:tä vastaan huumausainerikosten selvittämisessä.

Kaikista ongelmallisin tilanne on siinä tapauksessa, että esimerkiksi A:n ja B:n välisen puhelun sisältämästä yhdestä lauseesta paljastuu asia, joka selkeästi puhuu B:n syyttömyydestä huumausainerikokseen, mutta toisaalta on samalla A:n ja C:n syyllisyyttä tukeva seikka. Tätä toisen syyttömyydestä, mutta samalla toisten syyllisyydestä puhuvaa lauseen sisältöä ei siis ole käytännössä mahdollista pilkkoa osiin. Hallituksen esityksen (HE 222/2010 vp) mukaan ylimääräisen tiedon

Lakialoite LA 91/2020 vp

käytölle syyttömyyttä tukevana selvityksenä ei ole tarpeen asettaa edellytyksiä, vaikka jonkun syyttömyyttä tukeva selvitys saattaisi vahvistaa toisen henkilön syyllisyyttä. A:n osalta on siis selvää, että telekuuntelulla hankittua tietoa voidaan käyttää näyttönä häntä vastaan törkeässä huumausainerikoksessa, joka on ollut alun perinkin perusterikos telekuunteluun. Samoin B:n osalta lienee selvää, että hänen osaltaan ylimääräistä tietoa sisältävä telekuuntelutallenne voidaan käyttää syyttömyyttä tukevana selvityksenä (PKL 10:56.4). C:hen kohdistuvan huumausainerikosepäilyn osalta kyseistä telekuuntelutallenteen sisältöä ei voida kuitenkaan käyttää kuulusteluissa näyttönä häntä vastaan, koska PKL 10 luvun 56 §:n 1 tai 2 momentin edellytykset eivät täyty. C:tä voi olla kuitenkin tarpeen kuulustella telekuuntelutallenteen sisällöstä A:ta vastaan, jonka jälkeen C:n kuulustelukertomuksissa tosiasiaa ilmenee C:n syyllisyyttä tukeva puhelun sisältö, joka tulisi katsoa C:n huumausainerikoksen osalta ei-sallituksi ylimääräiseksi tiedoksi. Samalla se siis tarkoittaa myös sitä, että telekuuntelutallenne tulee osaksi esitutkinta-aineistoa, josta laaditaan lopulta esitutkintapöytäkirja.

Tällaisissa tapauskokonaisuuksissa toisella teolla (B:n ja C:n huumausainerikokset) voidaan katsoa olevan sellainen välitön tekoyhteys päätekoon (A:n törkeä huumausainerikos), että on tarkoituksenmukaista käsitellä asiat yhteisessä oikeuskäsittelyssä. Sama ajatus pätee myös esitutkinnan aikana, jolloin eri tekojen väliset yhteydet ja rikosnimikkeet ovat vielä epäselviä. Tässä tapauksessa koko kolmikon osalta on kyse samasta amfetamiinierästä, mikä jo itsessään puoltaa sitä, että juttukokonaisuus tutkitaan keskitetysti. Vaikka A:n, B:n ja C:n epäiltyjen rikoksien osalta tehtäisiinkin erilliset esitutkintapöytäkirjat, menee juttukokonaisuus kootusti ja yhtäaikaaisesti syyttäjälle syyteharkintaan. Ongelmalliseksi tilanteen tekee nyt se, että juttukokonaisuuden esitutkinta-aineistossa on telekuuntelutallenne, jota käytetään toisaalta näyttönä A:n törkeässä huumausainerikoksessa syyllisyyttä tukevana selvityksenä ja B:n osalta huumausainerikoksessa syyttömyyttä tukevana selvityksenä, mutta sama telekuuntelutallenteen sisältö on samalla C:n osalta tulkittava ei-sallituksi ylimääräiseksi tiedoksi.

Syytekynnyksen ylittyessä juttukokonaisuus on tarpeellista käsitellä samassa pääkäsittelyssä sen sisältämien välittömien liittymäkohtien vuoksi. Tällöin konkretisoituu jo esitutkinnassa ilmennyt ongelma, kun oikeuskäsittelyssä käydään läpi eri syytekohtiin liittyvää todistelua. Oikeuskäsittelyssä kuunnellaan telekuuntelutallenne, joka sisältää syyllisyyttä tukevaa näyttöä päätekoon eli A:n törkeään huumausainerikokseen. Lisäksi tuomioistuimien voi käyttää telekuuntelutallennetta ratkaisussaan B:n syyttömyyttä tukevana selvityksenä huumausainerikoksessa. Sen sijaan oikeuskäsittelyssä kaikkien kuulemaa telekuuntelutallennetta ei saa tuomioistuimien ottaa millään tavoin huomioon C:n huumausainerikoksen osalta, vaan siinä vaiheessa tuomioistuimen tulee ikään kuin unohtaa telekuuntelutallenteen olemassaolo ja sisältö.

Edellä kuvattu esimerkki selventää, millaisia ongelmia ja tulkinnanvaraisia tilanteita huumausainerikoksen (RL 50:1) puuttuminen PKL 10 luvun 56 §:n 2 momentissa olevasta luettelosta aiheuttaa käytännössä tällä hetkellä huumausainerikostutkinnassa Suomessa. Huumausainerikoksen lisäämisellä kyseiseen luetteloon olisi merkittävä vaikutus etenkin telekuuntelun tuottaman materiaalin hyödyntämisessä. Tämä ilmeinen lainsäädännöllinen puute vähentää merkittävästi huumausainerikostorjunnan tehokkuutta ja oikeusjärjestelmän uskottavuutta.

Lakialoite LA 91/2020 vp

6 Huumausainerikoksen (RL 50:1) erityispiirteet

Perustuslakivaliokunnan (PeVL 32/2013 vp) mukaan kahden vuoden enimmäisrangaistusraja tarkoittaisi aiemmin todetun lisäksi myös sitä, että ylimääräistä tietoa voitaisiin käyttää sellaisten rikosten selvittämisessä, joista käytännössä useimmiten seuraa vain sakkorangaistus. Huumausainerikoksen (RL 50:1) kohdalla tämä pitää paikkansa, sillä yli puolelle huumausainerikoksesta tuomion saaneista on määrätty sakkorangaistus. Tähän seikkaan ei pidä takertua, koska PL 10 §:n 3 momentissakaan ei viitata rikoksien törkeysarvioihin saatikka rangaistusasteikkoihin, vaan kysymys on välttämättömistä rajoituksista, joista voidaan säätää viestin salaisuuteen muun muassa "yksilön tai yhteiskunnan turvallisuutta taikka kotirauhaa vaarantavien rikosten tutkinnassa". Tämän takia arvioinnissa on sen sijaan syytä kiinnittää huomiota huumausainerikollisuuden ja tässä tapauksessa huumausainerikoksen erityispiirteisiin ja siihen, kuinka ne vaarantavat yksilön ja yhteiskunnan turvallisuutta.

Muihin rikoslajeihin verrattuna huumausainerikollisuudelle on tyypillistä eri tekomuotojen välinen poikkeuksellinen yhteys, joka aiheutuu muun muassa samojen huumausaine-erien ja eri tasolla toimivien ihmisten välisien suhteiden (usein jopa rikollisorganisaation) vuoksi. Näin ollen esimerkiksi tietylle alueelle tulleen suuren amfetamiinierän levittämisiin liittyvillä vähäisemmiltäkin tuntuvilla yksittäisillä huumausainerikoksilla on olemassa usein linkki levitysketjun yläpäähän. Mitä korkeammalle huumausaineorganisaatiota edetään, sitä ammattimaisempaa toiminta on myös sen suhteen, kuinka omassa rikollisessa toiminnassa pyritään huomiomaan poliisin käytössä olevat salaiset pakkokeinot. Tämän vuoksi on eritoten yhteiskunnan turvallisuuden vuoksi tärkeää, että mahdollistamalla ylimääräisen tiedon käyttö myös huumausainerikoksessa (RL 50:1) päästäisiin kiinni myös ylemmän tason toimijoihin, esimerkiksi rikollisorganisaatioihin ja kansainvälisiin huumausaineiden maahantuonti- ja levitysorganisaatioihin.

Huumausainerikollisuuden ja muun rikollisuuden välisen yhteyden on myös todettu olevan selkeä. Erilaisista huumausainerikoksista epäiltyjen rikollisuus on hyvin monialaista. Erityisesti vahvempien huumausaineiden käyttäjillä käytön rahoitusmuotona ovat erilaiset omaisuusrikokset. Tätä vasten on perusteltua esittää, että huumausainerikos vaarantaa yhteiskuntaturvallisuuden lisäksi vähintäänkin välillisesti myös yksilön turvallisuuden. Huomiota on syytä kiinnittää myös siihen, että huumausainerikostutkinnassa on usein käytännössä hankalaa tehdä rajanvetoa törkeän huumausainerikoksen, joka muodostuu useista pienemmistä huumausainerikoksista (RL 50:1), ja useiden yksittäisten erillään arvioitavien huumausainerikosten (RL 50:1) välillä. Esimerkiksi tapauksessa KKO 2015:18 oli kyse siitä, että A oli noin 10 kuukauden aikana luovuttanut B:lle amfetamiinia yhteensä 400 grammaa. Luovuttaminen oli tapahtunut 30—40 gramman erissä. Tässä tapauksessa korkein oikeus lopulta katsoi, että menettelyä oli rikoksen yksiköimisen näkökulmasta pidettävä yhtenä rikoksena.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että eduskunta hyväksyy seuraavan lakiehdotuksen:

Laki

pakkokeinolain 10 luvun 56 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan pakkokeinolain (806/2011) 10 luvun 56 §:n 2 momentti, sellaisena kuin se on laissa
1146/2013, seuraavasti:

10 luku

Salaiset pakkokeinot

56 §

Ylimääräisen tiedon käyttäminen

Ylimääräistä tietoa saa käyttää myös, jos ylimääräisen tiedon käyttämisellä voidaan olettaa olevan erittäin tärkeä merkitys rikoksen selvittämiseksi ja rikoksesta säädetty ankarin rangaistus on vähintään kolme vuotta vankeutta tai kyse on jostakin seuraavasta rikoksesta:

- 1) järjestäytyneen rikollisryhmän toimintaan osallistuminen;
 - 2) pahoinpitely, kuolemantuottamus, törkeä vammantuottamus, tappeluun osallistuminen, vaaran aiheuttaminen tai heitteillepano;
 - 3) törkeä kotirauhan rikkominen;
 - 4) vapaudenriisto, lapsikaappaus, laiton uhkaus tai pakottaminen;
 - 5) kiristys;
 - 6) yleisvaarallisen rikoksen valmistelu; taikka
 - 7) huumausainerikos.
-

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Lakialoite LA 91/2020 vp

Helsingissä 30.11.2020

Marko Kilpi kok
Sanna Antikainen ps
Ano Turtiainen at
Pauli Kiuru kok
Sebastian Tynkkynen ps
Sinuhe Wallinheimo kok
Heikki Autto kok
Janne Heikkinen kok
Pia Kauma kok
Sari Multala kok
Pihla Keto-Huovinen kok
Riikka Purra ps
Riikka Slunga-Poutsalo ps
Timo Heinonen kok
Anna-Kaisa Ikonen kok
Sheikki Laakso ps
Sami Savio ps